

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Буяк Лілія Андріївна, 1996 року народження, громадянка України, освіта вища: у 2018 році закінчила Тернопільський національний економічний університет за спеціальністю «Економіка» (диплом з відзнакою), з вересня 2021 року і дотепер працює на посаді бухгалтера у агропромисловій компанії «Контінентал Фармерз Груп» м. Тернопіль, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Економіка».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ректора Західноукраїнського національного університету від 26 червня 2024 року № 482 у складі:

Голови разової спеціалізованої

вченої ради –

Олена Валеріївна Птащенко, доктор економічних наук, професор, професор кафедри підприємництва і торгівлі Західноукраїнського національного університету.

Рецензентів -

Валентина Миколаївна Панасюк, доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування Західноукраїнського національного університету;

Сергій Вікторович Кириленко, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри підприємництва і торгівлі Західноукраїнського національного університету.

Офіційних опонентів -

Віталіна Олексіївна Бабенко, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри комп'ютерних систем Харківського національного автомобільно-дорожнього університету;

Галина Олександрівна Черноус, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.

на засіданні 22 серпня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки Лілії Андріївни Буяк на підставі публічного захисту дисертації «Моделі та технології цифрової трансформації економіки» за спеціальністю 051 – Економіка.

Дисертацію виконано в Західноукраїнському національному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль.

Науковий керівник Башуцька Оксана Степанівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної кібернетики та інформатики Західноукраїнського національного університету Міністерства освіти і науки України.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі розробки та пропозиції, викладені в дисертації, зроблені автором особисто. З метою забезпечення достовірності та обґрунтованості одержаних результатів дисертаційної роботи було застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Дисертаційна робота виконана державною мовою.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні важливої наукової проблеми – розроблення науково-методичних і прикладних основ цифрової трансформації економіки та бізнесу, що включає проектування і реалізацію моделей та технологій з метою підвищення рівня цифрового розвитку.

Результати дослідження представлені в такому вигляді:

вперше

створено програмний інструментарій цифрової трансформації агропідприємства, який полягає в автоматизації збору, обробки та візуалізації даних всіх сфер діяльності сучасних агропідприємств і дозволяє оптимізувати та підвищити ефективність діяльності сучасних агропідприємств

удосконалено

методологію побудови множинних функцій корисності на основі сценарію шести сегментів хмарного ринку, що на відміну від інших підходів, полягає у вимірюванні різних суб'єктивних вражень бізнес-клієнтів та перетворенні їхнього досвіду користування хмарними послугами у кількісну одиницю, яка відображає споживання ресурсів хмари;

методологію розробки і адаптації програмного засобу на підприємстві, яка і відрізняється від попередніх технік впровадження тим, що вона враховує сучасні виклики та особливості і спрямована на оптимальне використання програмного засобу з урахуванням конкретних вимог та потреб агропідприємства;

знайшли подальший розвиток

концепція цифрової трансформації агропідприємств, яка на відміну від інших, спрямована на оновлення та вдосконалення сільськогосподарської діяльності через використання сучасних технологій та цифрових рішень;

програмний інструментарій для цифрової трансформації сільського господарства, який на відміну від інших, надає комплексні рішення для оптимізації управління закупівлями та іншими бізнес-процесами в аграрному секторі.

Зміст дисертаційної роботи відповідає темі дослідження та спеціальності 051 «Економіка». Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що теоретичні положення доведено до рівня конкретних методик, пропозицій щодо використання розроблених моделей і технологій цифрової трансформації економіки та бізнесу.

Результати дослідження знайшли практичне застосування у діяльності наступних суб'єктів господарювання: ТОВ «Агрокомпанія «Дружба» для розробки стратегії цифрової трансформації компанії (Довідка № 100524 від 10.5.2024 р.), ТОВ «Мрія Фармінг Тернопіль» (Довідка № 240522 від 22.05.2024 р.), Департаментом цифрової трансформації Тернопільської ОДА в контексті вирішення завдань смарт спеціалізації регіону та його стійкого розвитку (Довідка № від 10.06.2024 р.).

Дисертація у частині структури, змісту, загального обсягу та кількості наукових публікацій, що висувається до здобувача ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та є результатом науково-дослідної роботи, що характеризується належним науково-методичним рівнем її виконання. Під час рецензування не виявлено ознак академічного плагіату та інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаного дослідження та дотримання норм академічної доброчесності.

Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації викладено на 226 сторінках (у тому числі основний текст – на 215 сторінках). Робота містить 56 рисунків та 10 таблиць, список використаних джерел налічує 209 найменувань.

Здобувачка має 13 наукових публікацій за темою дисертації, з них 7 статей у наукових періодичних виданнях (у тому числі 5 – у наукових фахових виданнях України, 2 – у іноземних фахових виданнях); 6 праць апробаційного характеру – у збірниках матеріалів доповідей на конференціях:

Статті у вітчизняних фахових виданнях, зарубіжних періодичних наукових виданнях, а також виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних

1.Буяк Л., Пришляк К., Буяк Л. Blockchain технології як засіб продажу прав оренди на землі сільськогосподарського призначення. Вісник економіки. 2022. №4. С. 145-158. URL:

<https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/htneu/article/view/1412>

DOI:

<https://doi.org/10.35774/visnyk2022.04.145>

2.Буяк Л. А. Сучасні тенденції та основні теоретичні підходи до цифрової трансформації агробізнесу. *Journal of strategic economic research*. 2024. № 6. С. 50–62 URL: <https://jrn1.knutd.edu.ua/index.php/jseconres/article/view/1471> DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.6.5>

3.Буяк, Л. (2024). CHALLENGES AND PRECONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATION IN FINANCIAL MANAGEMENT. *SWorldJournal*, 2, 113–121 URL: <https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj23-00-049> DOI: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2024-23-00-049>

4.Буяк Л., Пришляк К., Буяк Л. Механізм безпечного управління підприємств мережевих структур на основі системного підходу та економіко-математичного моделювання. *Development service industry management*. 2023. № 3. С. 90–96 URL: <https://dsim.khmnu.edu.ua/index.php/dsim/article/view/63> DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-3\(13\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-3(13))

5. Пришляк К., Семененко Ю., Буяк Л. Цифрова трансформація агропідприємств з допомогою ERP-систем Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2024. № 32(60). С. 4–10 URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/3995> DOI: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2024-32\(60\)-4-10](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2024-32(60)-4-10)

6.Буяк Л. Концепція програмного забезпечення цифровізації агробізнесу. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7, № 4. С. 327–334 URL: <http://ujae.org.ua/kontseptsiya-programnogo-zabezpechennya-tsyfrovizatsiyi-agrobiznesu/> DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-4-50>

7.Буяк Л. А. Методи та моделі впливу цифровізації на трансформацію бізнесу. *Підприємництво і торгівля*. 2023. № 39. С. 25–34 URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/pidpr-torgi/article/view/1477> DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-39-03>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. Пришляк К. М., Буяк Л. А. Цифрова економіка у сфері земельних відносин. Вектори інноваційного розвитку освіти, науки та бізнесу в умовах глобальних змін : Матеріали ІХ Міжнар. науково-практ. конф., м. Тернопіль, 25 трав. 2021 р.

9.Башуцька О. С., Буяк Л. А. Соціальні детермінанти цифрової трансформації економіки. *Regional Policy in the Post-Pandemic Europe : Collection of abstracts for the 1st International Discussion Platform within the framework of the EU Jean Monnet Project*, м. Тернопіль, 22 квіт. 2021 р.

<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41894/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%202021.pdf#page=49>

10. Пришляк К. М., Буяк Л. А. Цифрові платформи як інструмент цифрової трансформації. *Збірник тез доповідей : Матеріали ХХ Міжнар. науково-практ. конф. молодих вчен. «Екон. і соц. розвиток України в ХХІ столітті: нац. візія та виклики глобалізації»*, м. Тернопіль, 19 трав. 2023 р. С. 749-752. https://www.wunu.edu.ua/pdf/rmv/zb%D1%96rnik_rmv_23.pdf

11. Simulation and forecasting of agricultural land market development / L. Buiak et al. 2023 13th international conference on advanced computer information technologies (ACIT), Wrocław, Poland, 21–23 September 2023. 2023 <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58678192500>

12. Башуцький Р., Буяк Л. А. Позитивні та негативні аспекти процесу цифрової трансформації економіки. *Збірник тез доповідей : Матеріали ХХ Міжнар. науково-практ. конф. молодих вчен. «Екон. і соц. розвиток України в ХХІ столітті: нац. візія та виклики глобалізації»*, м. Тернопіль, 19 трав. 2023 р. https://www.wunu.edu.ua/pdf/rmv/zb%D1%96rnik_rmv_23.pdf

13. Buiak L. Development of Digital Transformation of Ukraine's economy. *The 3rd International*

scientific and practical conference “European congress of scientific achievements” (March 25-27, 2024) Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. 2024. P. 198-200.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Птащенко Олена Валеріївна – д. е. н., професор, професор кафедри підприємництва і торгівлі Західноукраїнського національного університету. Зауваження: 1) На с. 107-108 авторкою описано алгоритм використання NFT та технологій блокчейну для залучення інвестицій, разом з тим, на наш погляд, варто було б врахувати потенційні ризики від онлайн діяльності та запропонувати шляхи подолання таких ризиків; 2) У пункті 2.2 визначено виклики, драйвери та передумови цифрової трансформації вітчизняних бізнес-структур, однак автор упускає основні чинники, які стимулюють компанії рухатись в сторону цифрової трансформації;

Панасюк Валентина Миколаївна – д. е. н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування Західноукраїнського національного університету. Зауваження: 1) У першому розділі роботи авторкою проведено аналіз та узагальнено основні аспекти концепції «цифрової економіки» та розглянуто процеси формування та еволюції цифрової економіки України. В процесі роботи проаналізовано переваги цифрової економіки та впровадження цифрової економіки, проте для більш детального аналізу варто було б додати аналіз ризиків та викликів які можуть виникнути в процесі переходу на цифрову економіку; 2) У другому розділі авторкою досліджуються технології блокчейн та криптовалюти для залучення інвестицій в бізнес. В описаному алгоритмі впровадження NFT для залучення інвестицій в бізнес одним з пунктів є розміщення NFT на обраній платформі, доцільно було б детальніше розписати типи платформ та навести більше прикладів конкретних платформ, що використовуються для розміщення NFT; 3) Одним з пунктів алгоритму для залучення інвестицій з допомогою NFT є маркетинг та просування NFT. Авторці в роботі варто було б детальніше зупинитись на специфіці просування такого нового інструменту як NFT, що зробило б даний пункт повнішим та детальнішим; 4) В одному з пунктів другого розділу авторкою розроблено концептуальну модель ціноутворення хмарних технологій, робота була б повнішою якби авторка деталізувала, як запропонована модель може бути використана для ціноутворення в інших сферах ІТ-бізнесу; 5) У другому розділі авторкою проведено оцінку розвитку цифрової економіки України з допомогою міжнародних рейтингів та індексів. Зміст роботи значно виграв би, якби авторкою було запропоновано стратегію дій для підвищення індексу України в технологічному напрямку;

Кириленко Сергій Вікторович – к.е.н., старший викладач кафедри підприємництва і торгівлі Західноукраїнського національного університету. Зауваження: 1) У третьому розділі авторкою проведено аналіз цифрових технологій з точки зору їх впливу на сільськогосподарські підприємства, зміст роботи значно виграв би, якби авторка розробила модель оцінки впливу цифрових технологій на ефективність агропідприємств; 2) У пункті 3.3 авторкою розроблено Use Case діаграми для кожного з типів користувачів, варто було б передбачити діаграму реєстрації нового користувача та присвоєння йому ролі; 3) У пункті 3.2 авторкою розроблено модель програмного засобу для цифрової трансформації агропідприємства, зміст роботи значно виграв би, якби авторка описала методи використання пропонованого програмного засобу в інших сферах економіки; 4) У розділі 3, враховуючи специфіку роботи аграрного бізнесу авторці варто було звернути більше уваги на процес навчання персоналу та адаптації програмного засобу до реалій агрокомпанії; 5) У розділі 3 авторкою наведено приклад реалізації програмного засобу для цифрової трансформації агропідприємств на платформах BAS та SAP, для покращення якості роботи варто було додатково проаналізувати перспективи розвитку даних платформ в Україні.

Бабенко Віталіна Олексіївна – д. е. н., професор, завідувач кафедри комп'ютерних систем Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. Зауваження: 1) У п.1.2 дисертаційного дослідження авторка наголошує, що сучасне громадянське суспільство стає

все більш залежним від цифрових технологій, відбувається цифровий перехід від систем і процесів індустріальної економіки та інформаційного суспільства до цифрової економіки і цифрового суспільства. Така трансформація приводить до появи нових, унікальних систем і процесів, що становлять їх нову ціннісну сутність. Оскільки такі питання досі залишаються дискусійними, на наш погляд, за доцільне, було би надати основні дискурси цих питань у міжнародних дослідницьких колах, показати різні підходи та оцінки значення цифрових технологій у прогресивному розвитку суспільства на глобальному рівні і на цьому, власне, слід було аргументувати взаємозв'язок цифрової трансформації економіки та необхідності розвитку цифрових технологій в економіці; 2) У п. 2.3 на с. 103-105 при описі методології використання NFT та технологій блокчейну для залучення інвестицій авторкою аналізується Українське та міжнародне законодавство в сфері інформаційних технологій, варто приділити більше уваги аналізу General Data Protection Regulation (GDPR) – загального регламенту про захист даних та його впливу на дану сферу; 3) У п. 2.4 на с.119-136 авторкою описується методологія ціноутворення для хмарних сервісів на основі шести визначених кластерів. На нашу думку, для кращого розуміння моделі варто аргументувати чому обрано саме таку кількість кластерів; 4) На рис. 3.3. авторкою представлена концепція Digital стратегії аграрного бізнесу (с. 153-156). Разом з тим, на нашу думку, схема потребує більшої деталізації та конкретики, особливо щодо процесів, інструментів та методик, які використовуються на кожному етапі. Це допоможе краще зрозуміти і впровадити цифровізацію в бізнес-модель організації; 5) Для ефективної побудови архітектури цифрової трансформації використовуються різні моделі, що забезпечують структурований підхід до планування та впровадження змін. Серед найбільш поширених моделей авторкою виділено модель Дж. Захмана, TOGAF, GARTNER та META Group (с. 156-157). Проте на нашу думку, не зазначено, які з моделей краще підходять для певних ситуацій або бізнесів, відсутні деталі щодо інтеграції цих моделей в загальну стратегію. Було також б корисно мати порівняльний аналіз цих моделей; 6) Формулюючи перспективи використання технологій штучного інтелекту для підвищення ефективності діяльності компанії, доцільно було б зупинитися й на викладенні бачення автора щодо перспектив такого розвитку в контексті продовження цифрової трансформації економіки у повоєнний період;

Чорноус Галина Олександрівна – д. е. н., професор, професор кафедри економічної кібернетики Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Зауваження: 1) У першому розділі роботи (п.1.1) авторкою проведено аналіз та узагальнено основні аспекти концепції цифрової економіки, проаналізовано процес цифрової трансформації економіки, детально описані переваги цифрової економіки та впровадження елементів цифрової економіки. Проте, на нашу думку, варто було би дослідити, як цифрова економіка буде взаємодіяти з традиційною економікою, особливо у перехідний період; 2) Модель трансформації цифрової економіки (рис. 1.7) відображає зв'язок цифрових технологій з процесами управління цифровою трансформацією. Її новизна полягає у багатоаспектному поданні (задекларовано технологічні, економічні, соціальні, екологічні, освітні аспекти). Проте в роботі глибоко проаналізовані в основному технологічні та економічні аспекти. Зміст роботи значно виграв би, якби більш детально було проаналізовано також і інші аспекти життя і діяльності, зокрема соціальні та екологічні; 3) При описі методології використання NFT та технологій блокчейну для залучення інвестицій авторкою описано алгоритм впровадження механізму залучення інвестицій в бізнес за допомогою створення та продажу NFT з гарантією повернення та виплати відсотків, який містить сім основних етапів (рис. 2.8) (с. 107-109). Проте, не вказано інформації про те, які критерії використовувати для вибору платформи (комісії, популярність, безпека тощо). Відсутні рекомендації щодо вибору маркетплейсу (комісії, аудиторія, безпека, функціональність тощо); 4) У розділі 3 (п.3.3.) авторка представляє концепцію програмного засобу для підтримки цифрової трансформації

агропідприємства. Багато елементів цієї концепції є достатньо універсальними і стосуються не лише агropідприємств. Зміст роботи значно виграв би, якби авторка зазначила можливості використання запропонованого підходу до формування програмних засобів для підтримки цифрової трансформації підприємств і інших видів економічної діяльності; 5) У пункті 3.4 висвітлено питання впровадження програмного засобу для підтримки цифрової трансформації агropідприємств на основі інтеграції з ERP-системами BAS та SAP ERP. На нашу думку, доречно було би показати також шляхи інтеграції запропонованого продукту з іншими корпоративними інформаційними системами.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Лілії Андріївні Буюк ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Олена ПТАЩЕНКО

(власне ім'я та прізвище)

